

'Kroniek'

**MEDEDELINGEN
OUDHEIDKUNDIGE KRING
VOORST**

17e jaargang nr. 4
1994

Oudheidkundige Kring Voorst

1994 17e jaargang nr. 4

Dagelijks bestuur :

Voorzitter : Mr C.G. Bieze-van Eck, Rijksstraatweg 103,
7391 MK Twello, telefoon 05712-71546

Secretaris : L. Sevenster, Schadewijkpad 11,
7391 TJ Twello, telefoon 05712-72037

Penningmeester : M. Niemeijer, Schoolstraat 31,
7383 CC Voorst, telefoon 05758-1499

Redactie-adressen: J. Lubberts, Kon. Wilhelminastraat 10,
7396 AJ Terwolde, telefoon 05717-1760

H.J.I. Wolke, Burg. v.d. Feltzweg 39,
7391 HL Twello, telefoon 05712-74928

De contributie bedraagt f 25,-- per persoon. Voor gehuwden of samenwonenden op hetzelfde postadres f 30,--. Gironummer 16 64 122. Rabobank, rekeningnummer 36.28.09.267. Niets uit deze uitgave mag overgenomen worden zonder toestemming van de redactiecommissie.

Inhoud

		Bladzijde
Voorwoord	Redactie Kroniek	2
Van de bestuurstafel	L. Sevenster	2
Ons foto-archief	L. Sevenster	3
Nieuwe aanwinsten	G.H. van der Goot-van Eck	4
Oude foto's spreken	L. Sevenster	5
Op excursie in 'eigen huis'	Theo Kupers	6
Uit de geschiedenis van de dorpskerk te Twello Deel 23A	D. Lekkerkerker	8
Boerderij en buitenplaats De Kaa in Terwolde	mr. J.H. Hermsen	12
Een onbekende, bekende medicus te Voorst	dr. H. Reijnders	15
Oproep		17
Lezing op 15 december 1994	L. Sevenster	18
Schoapstal op De Beukelaar	L. Sevenster	19

Foto omslag:
Buitenplaats De Kaa in Terwolde (1967).

Coll. O.K.V.

Voorwoord

Geachte lezer!

Nu het Kerstfeest nadert en het einde van 1994 in zicht komt, valt onze Kroniek in uw brievenbus. Nummer 4 van 1994 wel te verstaan, en daarmee is de bloei van de Oudheidkundige Kring Voorst weer even aangetoond. We gingen van 3 naar 4 uitgaven per jaar.

Onze jaarbalans stemt dus tot dankbaarheid. Dankbaarheid jegens alle auteurs van lange en korte historische verhalen, dankbaarheid jegens het bestuur voor de beschikbaar gestelde middelen en tenslotte dankbaarheid jegens al die vrijwilligers die de Kroniek bij u thuis bezorgden!

Met vertrouwen zien we dan ook het jaar 1995 tegemoet. Hoewel...

Onze hoofdredacteur J. Lubberts heeft te kennen gegeven dat hij er (nu echt) mee wil stoppen. Het bestuur van de Oudheidkundige Kring zal een ander bestuurslid in zijn plaats benoemen, tot zolang blijft Lubberts nog in functie. Normaal wenst men aan een bestuur daadkracht toe, maar in dit geval mogen ze van ons wel wat talmen. Want wie zal Lubberts overtreffen als verzamelaar van de Voorster historie? Gelukkig blijft hij zijn pen scherp houden en artikelen leveren voor onze Kroniek.

1995 wordt het jaar van de 50-jarige herdenking van de bevrijding.

Misschien zijn er lezers, die een bijzondere herinnering hebben aan de oorlogsjaren of aan de bevrijding en daar in onze Kroniek over willen vertellen. Ze zijn welkom, zie de redactie-adressen op pagina 1. Het moeten echter wel unieke gebeurtenissen zijn, want er is in de loop der jaren al veel over de oorlog geschreven.

Even is het nog 1994. En Kerstmis nodigt ons uit tot rustige bezinning.

Misschien helpt de lectuur van onze Kroniek u om het verleden met het heden te vergelijken, en te constateren dat er altijd weer licht gloort. Noem het maar "Kerstlicht".

Fijne dagen en een goede jaarwisseling!

Redactie Kroniek

Van de bestuurstafel

door L. Sevenster (secretaris)

A. De O.K.V. is begonnen met het opzetten van een nieuwe verzameling. Heel veel activiteiten in de gemeente Voorst worden aangekondigd via raambiljetten. De V.V.V.-vestiging in Twello hangt deze biljetten na-

tuurlijk op, maar na afloop gaan ze bij het oud-papier. Vanaf 1 oktober jl. krijgt de O.K.V. deze posters voor onze nieuwe verzameling en daar zijn we zeer verheugd over.

- B. Ons bestuur heeft een computer aangeschaft voor de ledenadministratie, het uitdraaien van de giro-acceptkaarten en de adresstickers, het noteren van onze bibliotheekboeken en het uittypen van de copy voor de Kroniek. Mevrouw G.H. van der Goot-van Eck zal met de computer gaan werken.
- C. Er is op dit moment nog geen duidelijkheid te geven over onze huisvesting. Het plan de kamers te huren boven een kantoor is niet

doorgegaan. Momenteel hebben we twee andere lokaties op het oog.

- D. De excursies op 24 september en 1 oktober jl. met de heer W. van Soest werden door 104 personen bezocht.
- E. De lezing op 20 oktober jl. verzorgd door de heer Heyligenberg, voorzitter van de Stichting "Vrienden van de Geldersche Kasteelen" en tevens van "Het Gelders Landschap" werd bezocht door 81 leden.

Ons foto-archief

door L. Sevenster

De vorige puzzelfoto

Een heftige reactie kreeg ik van de familie Horstman van de Terwoldseweg 24 in Twello, want hun boerderij is helemaal niet afgebroken, maar staat nog steeds op zijn oorspronkelijke plaats. De naam van de boerderij is "DE RONDEN HOEK" en de foto, die op een ansichtkaart staat, is in 1959 uitgegeven door het café "De Gelderse Boer" aan de Rijksstraatweg in Twello.

Ik kreeg nog een aardige aanvulling van de heer A.W. Peet uit Deventer, die mij vertelde, dat baron Van der Feltz, die op de villa "De Dijkhof" woonde, op zekere dag de boerderij had gekocht. De koopacte werd 's morgens gepasseerd en diezelfde middag werd "DE RONDEN HOEK" door de bliksem getroffen.

Laten we hopen, dat de burgemeester zijn nieuwe bezit "op tijd" tegen brand heeft verzekerd.

Het blikken plaatje van de boterfabriek.

Foto: L. Sevenster

De nieuwe puzzelfoto

Op de foto staat een blikken plaatje van het formaat 5 x 10 cm dat we geschonken kregen door de familie Bevers die in het Sterrebosch tussen "Meermuiden" en "De Dijkhof" woont. Met behulp van een mijndetector is het kleinood gevonden bij een dikke boom. Een identiek geelkoperen exemplaar werd ook gevonden. De villa "Meermuiden" en het bijbehorende Sterrebosch zijn eigendom geweest

van de heer Lugard, die ook eigenaar was van de verdwenen boterfabriek "De Emstermate" aan de Twelloseweg in Terwolde.

Kunt u mij mededelen waar deze plaatjes voor werden gebruikt? Zaten ze op de melkbussen, werden ze gebruikt voor een opdruk in de boter of zaten ze op de botervaatjes of -kistjes? Uw reactie zie ik met belangstelling tegemoet.

Nieuwe aanwinsten

door G.H. van der Goot-van Eck

Schenkingen:

- Het fotoboek "Gelderland bevrijd" (door de Canadese legers) door Christ Peters. Geschonken door de uitgever Van Geyt Productions uit Hulst.
- Brochure "Operatie Cannonsnot 1945-1990", ontvangen van mevrouw H. van Walenburg, Twello.
- Aanvulling "Oude Gelderse Kerken".
- Receptenboekje van de Veluwe Gasmatschappij. HITO 1962 én Liturgie omtrent het overlijden van Emeritus Pastoor A.J. van den Belt (parochie Klarenbeek). Zo ook verscheidene bidprentjes. Ontvangen van mevrouw Nieuwstraten.
- Lectuur over "Oranje in Ballingschap". Geschenk van de heer Van der Wiel, Deventer.
- De voorschriften voor de Vrijwillige Brandweer "Voorkomen en Blusschen van brand". Van de heer J. Elfrink.

- Het dagblad "De Koerier" 14 februari 1945 van de heer A. Schuth, Twello.
- Een plaatje van de boterfabriek Emstermate, Terwolde van de familie Bevers, Twello.
- Ingelijste foto van de boerderij "de Schellenhof" ontvangen van mevrouw R. Horstman.
- W.B.E. IJsselvallei (Wildbeheerplan), periode 1994-2000.
- Koker met "beschrijvingen oorlogshandelingen langs de IJssel 1940".
- "Voorst in de Tweede Wereldoorlog" deel II (er volgt aanvulling hierop).
- Kranten 1944-1980, gift uit de nalatenschap van de amateur-historicus J. Kedde. Ontvangen van mevrouw Koller-Kedde, Twello.

Aankopen:

- Kopieën "de krijgsverrichtingen ten Oosten van de IJssel en in de IJssellinie mei 1940". (Staatsdrukkerij en uitgeversbedrijf 1952 's-Gravenhage).
- "Herdenk de trouw aan ons voorheen be-toond", 100 jaar Gereformeerde Gemeente Terwolde/De Vecht. Uitgave Gereformeerde Gemeente Terwolde-De Vecht. Te verkrijgen voor de prijs van f 15,- bij J.P. Kruitbosch, telefoon 05763 - 1423.

Oude foto's spreken

door L. Sevenster

Voortdurend worden schoolfoto's in kranten, weekbladen en tijdschriften gepubliceerd. Wij willen graag een steentje aan de stapel schoolfoto's toevoegen met een foto van de examenklas van de Lagere Landbouwschool uit 1944 die gevestigd was aan de Dorpsstraat nr. 24 in Twello.

Het mooie van deze foto uit de verzameling van de heer Kutschruiter is, dat hij niet alleen de namen van de leerlingen wist maar ook hun woonplaats.

Uit deze lijst zult u kunnen constateren, dat de school van meester Zwiers een echte streek-functie vervulde in de opleiding van de boeren.

De examenklas in 1944 met meester Zwiers.

Coll. O.K.V.

Boven v.l.n.r.:

Kluin (Emst), Boks (Beekbergen), Kutschruiter (Twello), G. de Beuze (?), Frederiks (Voorst), Jansen (Diepenveen), Nuesink (Wilp) en Hekkert (Terwolde).

Midden v.l.n.r.:

Niemeijer (Diepenveen), Middendorp (Diepenveen), Ten Have (Vaassen), Roeterd (Diepenveen), Brink (Beekbergen), Havekes (Twello), Wilbrink (Apeldoorn), Alferink (Terwolde), Heuvelman (Bathmen), Van der Linde (Wilp) en ???

Onder v.l.n.r.:

Weijers (Diepenveen), Brink (Beekbergen), Wassink (Terwolde), Boks (Beekbergen), meester A.N. Zwiers, Berkhoff (Apeldoorn), Peppelenbos (Apeldoorn) en Roelofs (Nijbroek).

Op excursie in "eigen huis"!

door Theo Kupers

Het was een goede gedachte van de Oudheidkundige Kring Voorst om eens op pad te gaan in eigen gemeente. En dan niet per fiets of te voet maar met een bus waarin dan een gids, in de persoon van de heer W. van Soest ons via de microfoon zou attenderen op plekjes waar men vaak achteloos of niet wetend aan voorbij gaat.

De heer Van Soest was hoofd van de technische dienst van het Waterschap Oost-Veluwe (polderdistrict Oost-Veluwe!).

Na een kop koffie in het Stationskoffiehuis rijden we richting Bussloo met zijn grote waterplassen. Bij de uitdieping van de grote plas dicht aan de Withagenweg deed toentertijd een kraanmachinist een zeer interessante vondst. Ongeveer op 10 meter onder het maaiveld haalde hij skeletten naar boven van reuze elanden, dinosaurussen en andere prehistorische dieren. Deskundigen hebben de echtheid van deze vondsten bevestigd.

Richting Zutphen rijdend, ter hoogte van het fietspad richting Klarenbeek, liggen rechts van ons zgn. rabatten (verhoogde stroken grond waarop eikenhakhout groeit). Een vrij unieke wijze van beplanting in een loofbos. Op diezelfde plek links van ons kolken die nog restanten zijn van grote overstromingen in het verre verleden.

Via de IJsselstraat rijden we de Voorster Klei op en staan meteen al even stil bij een oude IJsselarm, rijk aan vegetatie. Een grote rij oude wilgen doet het goed in dit landschap en een grote vlucht snaterende wilde ganzen past echt in deze plek.

De Voorster Klei is een gebied dat landschappelijk grote waarde heeft. Duidelijk zijn restanten van oude IJsselarmen te zien, zonder water

weliswaar, maar als kuilen in het weiland. Boerderijen bouwde men op restanten van dijken om zodoende bij overstromingen toch veilig te zijn.

Een mooi stukje zandweg eindigt bij het gemeaal Voorst waar onze gids een uitleg geeft van de functie van zo'n gemeaal. Interessant dat wel, maar zeker zo boeiend is het prachtig zicht dat men vanuit de bus heeft op de ruïne van het Slot Nijenbeek.

Kronkelend door de weilanden en langs mooie boerderijen komen we langs de Nederlands Hervormde Kerk van Voorst gebouwd in de 8ste eeuw en het ooievaarsnest waarop het dorp zo trots is.

We steken nu de Rijksstraatweg over richting Klarenbeek. Het landgoed Ekeby en omgeving stralen in de zon en geven dit stuk loofbos een aparte sfeer. Niet te zien vanaf de weg liggen enkele grafheuvels die waarschijnlijk nog dateren uit de Romeinse tijd.

Tegenover de Nieuwenhof komen we weer op de Rijksstraatweg en gaan richting Bussloo. Ter hoogte van het mooie oude kerkje ligt links het landgoed de Poll. In dit gebied liggen nog restanten van kozakkenhutten.

De Marsstraat gaat over de buitendijk en bij de plek waar eerder de gedenksteen stond van de overtocht van de Canadezen in 1945 volgen we de IJssel, waarin de kribben opvallen. Deze kribben zijn aangelegd omdat de IJsselstroom daar nogal "vraatzuchtig" is. Nog even genieten we van het prachtige rivierlandschap waarvan men zegt dat dit het mooiste is in Nederland.

Dan richting Hervormde Kerk van Wilp waar

Het gezelschap bij de sluis in de Vloeddijk bij Nijbroek.

Coll. O.K.V.

Lebuïnus, de apostel van de IJsselstreek al in 700 het eerste houten kerkje bouwde.

De eerste stop wordt gemaakt bij het Van der Feltzgemeal in Terwolde en hier spreekt duidelijk het hart van de technische man van het Waterschap.

Met opnieuw een mooi gezicht op het IJssellandschap en de stad Deventer rijden we daarna het dorp Terwolde binnen na nog even een blik geworpen te hebben op de Matanse die er nu fraai gerestaureerd bij ligt.

Voor velen was de erg goed gerenoveerde kerk van Terwolde een openbaring en de uitleg van de heer Lubberts, oudheidkundige, wordt met veel interesse beluisterd. Vooral het vele, onder de lagen kalk, weggehaalde muurschilderwerk is een lust voor het oog.

Een goed verzorgde koffietafel in restaurant Dorpszicht is een welkome pauze. Maar dan

weer verder richting Nijbroek.

Een fraai gestoffeerd landschap met meidoornheggen ter afscheiding van weilandpercelen, mooie oude boerderijen en ook hier weer kolken en restanten van oude IJsselarmen.

De kerk in Nijbroek is veel soberder dan die van Terwolde. Wat hier vooral opvalt zijn de grote zware balken van het plafond. Buiten de kerk ligt het plein dat door gemeenschapszin nog maar pas zo mooi is geworden. Een moderne maar toch fraaie waterstromende pomp is daar een aanwinst.

Het landschap is nog steeds boeiend. Er liggen veel kolken waar vroeger klei uitgebaggerd werd voor de steenfabrieken. Uniek om te zien is het gerestaureerde keerschot in de oostelijke middendijkse wetering. Een gemeentelijk monument is het en dé man van monumentenzorg, de heer Harmsen, geeft in de bus een uitleg van de restauratiewerkzaamheden.

De grens van de gemeente Voorst wordt overschreden en we rijden nog door Oene, Vorchten (kerkje uit 900), het mooie loofbos van Veessen naar Wapenveld waar de heer Van Soest onder veel dank de bus verlaat.

Wij zetten via een snelle weg onze tocht voort en praten dan onder het genot van een drankje in het Stationskoffiehuis nog geruime tijd na over deze zeer geslaagde excursie.

Uit de geschiedenis van de dorpskerk te Twello – Deel 23A

door D. Lekkerkerker

De strijd om de St. Antoniusvicarie te Twello

De vicarie

Bij de invoering van de Hervorming kregen de vicarieën een andere bestemming. Tot dan toe dienden hun inkomsten tot levensonderhoud van de priester, die aan het vicariealtaar in de kerk regelmatig een mis las voor het zieleheil van de stichter en zijn nakomelingen. Nu kwamen ze bij decreet van de overheid (22 oktober 1595) kerk en school ten goede, met dien verstande, dat tweederde deel zou dienen tot studiebeurs voor een persoon, die zich voor het predikantschap bekwaamde en het andere derdedeel (de zgn. tertiën) de plaatselijke predikant ten goede zou komen. De beheerder van een vicarie werd opgedragen zijn beneficium bij de overheid aan te melden en een student voor genoemd doel voor te dragen, die, bij akkoordbevinding, door het Hof tot "vicaris" werd genoemd, met recht op de inkomsten volgens de genoemde verdeelsleutel.

Nu was sinds 1431 aan de kerk van Twello de vicarie van St. Antonie verbonden. De stichter was ene Lubbert die Heiden, die het recht had een priester voor het altaar ter benoeming voor te dragen en het beheer over de vicariegoederen voerde. Zijn nazaten volgden hem in deze functie op, laatstelijk was dat weer aan Lubbert, die zich jonker Lubbert die Heiden noemde. Hij bewoonde een versterkte hofste-

de, de "Heijdense Hofstede" of de "Heijdense Weijde" genoemd, gelegen aan het einde van de huidige Parallelweg, nabij de boerderij, thans van de familie Ter Mate. In de bodem aldaar bevinden zich nog vele brokken laatmiddeleeuwse baksteen. Jonkheer Lubbert, zo lezen we, was in dienst van het Land, waarschijnlijk als militair.

Zijn verplichtingen inzake de Antonievicarie kwam hij echter niet na. Uit de opbrengst liet hij geen student studeren en aan de predikant, Willem Nagge, onthield hij zijn derdedeel. Hij behield het ten eigen profijte. Hij, de beheerder, gedroeg zich als eigenaar, wat hij niet was, want een geestelijk goed was van de kerk als geheel en de overheid besliste nu over de bestemming.

Meermalen herinnerde het Hof de onwillige aan zijn plicht, temeer daar ds. Nagge in Arnhem telkens aan de bel trok vanwege de tertiën. Aanmaningen werden tenslotte bevelen en toen ook die niet hielpen, gaf het Hof de schout van het ambt Voorst opdracht het derde deel van het vicariegoed in beslag te nemen en het te verpachten en de opbrengst de predikant ter hand te stellen. Maar verder ging het Hof niet. Een studiebeurs uit de opbrengst kwam niet tot stand. Wilde men hem nu met rust laten, zolang hij leefde?

Nu waren er in Twello twee personen, die in verband met een sterven van de jonker aasden op de vicarie: Willem Nagge, predikant van Twello, en Elbert van Mehen, schout van het ambt Voorst. De eerste baseerde zijn aanspraak op een bepaling in de stichtingsbrief van de vicarie (waarop we later uitvoerig ingaan). De tweede baseerde zijn aanspraak op het feit, dat Lubbert die Heiden door de jaren heen de vicarie onrechtmatig in beheer had gehad, doordat hij de regels negeerde. Bij een eventueel sterven van de jonker was iedere studerende of vader van een studerende vrij voor zich of zijn zoon een beurs uit het vicariegeld te verzoeken.

Testamentaire beschikking

Begin mei 1617 werd de jonger ziek, zeer ernstig ziek. De gevreesde pest stak de kop weer op. Toen achtte Nagge het raadzaam zijn aanspraak op de vicarie nog sterker, nog dwingender te maken. Hij wist Lubbert die Heiden ertoe te bewegen hem bij testamentaire beschikking het beheer en het collatierecht van de Antonievicarie over te dragen. Een copie van het stuk is bewaard gebleven. De aanvang luidt: *"Ick Joncker Lubbert Die Heyden Bekenne voor mij ende mijnen Erûen (well cranck van lichaem, doch gesont van verstande) voor een onverbrekelijck Testament Aen Wilhelmus Nagge ende sijnen erûen, gelegateert ende overgegeuen te hebben Di Administratie ende Collatie van Sancte Antonis Vicaria. In qualiteijt als deseluide mij van mijn voorouderen aengestoruen ende aengeerft is. Dat hij Wilhelmus ofte zijnen Eruen, nae doode van my, daer van Administratoren ende Collatoren zullen zijn ende blijven, In wegen, dat dseluide Vicarie nae des Lantschaps Recessen het derdendeel zal aengewendet worden tot den dienst der kercke van Twello, waer onder de voorbenoembde Vicarie sorteert. Ende d' ander twe delen, tot onderholt aen ijemant, voor eerst van mij Testateurs vrûnden, all waren zij mij oock noch zoo verre in den bloede, soe hij tottet Studium be-*

quaem is, Ende zoo verre onder mijnerzijds vrûnden gheen bequaem gevonden en wordt, sal dat benefitium deur den Collatoor voorseijt aengewendet werden aen ijemant der kinderen van Jacop van Stenderen, mijner za: hujsvrouwen broeder. Ende wanneer daer gheen kinderen en zijn Aen ijemant anders, die hij Wilhelmus ofte de sijnen, zall bequaem achten."

Uit het bovenstaande blijkt, dat de jonker zich in zijn laatste dagen aan de wettelijke regels van een vicarie geconformeerd heeft. Er wordt nu gezocht naar een bekwaam persoon, die van het tweederde deel der vicarieinkomsten zal kunnen studeren, bij voorkeur iemand uit de eigen familie, hoe ver de verwantschap ook strekken mag. Is zo'n persoon er niet, dan iemand uit de familie van wijlen zijn vrouw. Dit is de eerste en enige keer, dat we lezen dat Lubbert die Heiden getrouwd was, en wel met ene van Stenderen, zuster van Jacop van Stenderen te Utrecht. Was ook in die familie niemand te vinden, dan mocht ds. Nagge een voordracht doen.

Het document is niet door de testateur getekend. Hij zal er niet de kracht voor gehad hebben. Dat hier de handtekeningen van Lubberts zusters, Geertruyd en Helena, die bij de transactie aanwezig waren en daarin bewilligden, ontbreken is niet vreemd. In zulke zaken traden hun respectievelijke echtgenoten op namens hen. Vreemder is, dat deze heren niet tekenden.

Belangrijk waren de aanwezigheid en de handtekeningen van de gerichtslieden. Dit waren personen, die op grond van landbezit enig aanzien bezaten en in gerechtelijke en notariële zaken de overheid vertegenwoordigden. Onder hen was de kerkmeester Geurt Winolts. Ook vinden we de handtekening van de koster-schoolmeester J. Scholtmanning. Tenslotte noem ik nog de bepaling in het stuk, dat de zusters van de testateur, als de feitelijke erfgenamen, nog een jaar lang de vicarieinkomsten zullen genieten.

Schout Van Mehen neemt maatregelen

De zaak eenmaal zo geregeld, meende Nagge dat de Antonievicarie hem niet meer kon ontgaan. Hij had echter buiten de waard gerekend. De waard was in dit geval schout Van Mehen. Die had ook zijn maatregelen genomen. Dat bleek uit het verdere verloop: op 4 mei de testamentaire beschikking opgemaakt; op 6 mei de jonker overleden; op 6 of 7 mei een brief van Van Mehen bij het Hof op tafel, waarin deze voor zijn zoon verzocht om de twee derdedelen van de nu vrijgekomen vicarie; op 7 mei het gunstige antwoord van het Hof. Het lijkt mij buiten kijf, dat een zo snelle ambtelijke procedure alleen mogelijk was doordat de schout over goede relaties bij het Hof beschikte. Waarom die grote haast? De schout wist, dat bij de toekenning van een vrijgekomen vicarie, die tot dusver onrechtmatig beheerd was geweest, de regel gold: wie het eerst komt, het eerst maalt. En het Hof had haast omdat het wilde vermijden, dat over zo'n vicarie langdurige, soms jarenlange processen gevoerd werden, terwijl de vicarieopbrengsten zich ophoopten zonder dat er uitkeringen gedaan werden. Beter was het de eerste de beste, die zich aanmeldde en goede papieren leek te hebben, met dit beneficium te begiftigen en hem tot "vicaris" aan te stellen. Onder voorbehoud evenwel. Mocht zich later iemand melden met betere papieren dan moest de eerste wijken. Zo had Van Mehen zijn doel bereikt en had Nagge, nog voor hij wist wat er gaande was, de eerste slag verloren.

Vonco, de zoon van de schout, was nu "vicaris", door het Hof officieel in de vicarie gesteld en bevestigd. De pacht van de vicarielanden kwam hem toe, althans het tweederde deel, om daarmee zijn studiekosten aan de latijnse School te betalen. Het Hof maakte echter een voorbehoud: hij (Vonco) "sal sich niet en moegen begeven in einige Jesuïtische Schoelen" maar zich naar de orde van het Land en de uitgevaardigde plakaten, die alleen hervormd

onderwijs toelaten, gedragen. Binnen een maand moest hij een getuigschrift overleggen van de school, die hij bezocht. Kerk en school waren beducht voor de Jesuïeten, die poogden heimelijk in de scholen in te dringen en het onderwijs te beïnvloeden met hun geest. En Vonco was een jongen uit een goed rooms gezin.

Nagge schrijft het Hof een brief

Op 13 mei schreef Nagge een brief aan het Hof over wat hij noemde "het opzettelijk bedrog" van de schout. Er staan nogal wat onleesbare zinnen in, maar de strekking is duidelijk.

Enkele punten eruit:

1. Het Hof moet weten, dat Lubbert die Heiden vóór zijn overlijden in aanwezigheid van en met instemming van verwanten en vrienden een overeenkomst met ondergetekende aanging, waarbij beheer en collatie van de vicarie aan hem werden overgedragen. Nagge verklaart zich bereid voor het Hof een en ander met de stukken aan te tonen, opdat gehandeld zal worden naar de regel "audiatur et altera pars" (laat ook de andere partij gehoord worden).
2. Nagge was gebedgd over het onkiese optreden van de schout, die, terwijl de dode (Lubbert die Heiden) nog boven aarde stond, de zaak van de vicarie al meende te mogen aankaarten.
3. Ongერიemd vond Nagge het, dat zo'n jong persoon, feitelijk nog een kind (onbehaert) met een vicarie begiftigd werd, en dat één uit een volk, "dewelcke de religie op het hoogste haettet ende viand sijn, nimmermeer in de kerck koemen om Gods Woord te hoeren". Hij doelt hier op de rooms-katholieken in zijn dorp. Ja ook de zoons van de schout, die toch van hem een aantal jaren schoolonderwijs hadden gehad, hebben hun meester nooit horen preken, eenvoudig omdat hun vader hun alle kerkgang verboden had. Die klacht zal hij vaker uiten. Het zat hem hoog.

4. Maar het meest ongerust waren hij en zijn "vrunden" over de oneerlijkheid, ja het bedrog van Van Mehen. Hij hoopte, voor het Hof geroepen, een en ander te kunnen aantonen.

Vier dagen later, 17 mei, kreeg Nagge antwoord. Een afwijzing. De brief is niet bewaard gebleven, maar de inhoud is bekend. Het Hof wilde zijn beslissing niet terugnemen, maar hield zich aan zijn werkwijze dat als iemand zich in zijn recht tekort gedaan achtte, hij via een civiel proces moest trachten zijn gelijk te halen. In dezelfde brief werd Vonco van Mehen nog eens bevestigd in zijn "vicariaat".

Familie Die Heiden mengt zich in de strijd

Twee dagen later nam de zaak een ongedachte wending. De zusters van Lubbert die Heiden mengden zich in de strijd. Zij protesteerden bij het Hof tegen de toekenning van de vicarie aan Vonco de Mehen. Als erfgenamen van hun overleden broer achtten zij zich hierdoor in hun wettelijke rechten tekort gedaan. Het werd een geding tegen Van Mehen, niet vóór het belang van Nagge, die zij tot dusver gesteund hadden, maar voor hun eigen belang. Blijkbaar was hun vertrouwen in de predikant, na zijn eerste nederlaag, niet zo groot meer.

Tijdens het proces werden de zusters Die Heiden vertegenwoordigd door hun respectievelijke echtgenoten: Geertruyt, de oudste, door Johan Schimmelpenninck van der Oye, de tweede, Helena, door Johan Sourbeek en de derde (niet bij name vermeld) door Cornelis Tegnagel. Tijdens het eerste pleidooi begreep Van Mehen, dat hij tegen de familie Die Heiden geen kans maakte. Hij zocht naar een andere weg. Wonderlijk is nu, dat zijn opponent, Johan Schimmelpenninck van der Oye, hem een weg wees. De jonker schreef een brief over de zaak aan het Hof, volgens de heren belangrijk genoeg om hem met een begeleidend schrijven naar Van Mehen door te sturen. Dat ge-

beurde op 7 juli 1617. Wat er in stond weten we niet, slechts de eerste zinnen zijn leesbaar. Uit het latere verloop weten we, wat er in gestaan moet hebben: voorstellen tot een schikking, die ook tot stand kwam.

Toen nu op de vastgestelde dag (13 september 1617) het Hof bijeenkwam om uitspraak te doen, ging deze niet door, omdat de partijen intussen een schikking hadden getroffen, die ook door het Hof was goedgekeurd. Deze hield in, dat Johan Schimmelpenninck van der Oye voor hem en de zusters van zijn vrouw de collatie, door het Hof ten gunste van Vonco van Mehen gedaan, zouden goedkeuren (en hem de vicarieinkomsten zouden laten) over een tijdvak van acht jaren, te beginnen op Petri 1618. Aan het eind van de periode zou Vonco gehouden zijn de vicarie weer in handen van de eerste collatoren te stellen, namelijk de zusters van wijlen Lubbert die Heiden.

Zo bereikte Van Mehen toch zijn doel en viste Nagge weer achter het net. Wat hem het meeste stak was, dat vrienden de vijand behulpzaam geweest waren.

Bronnen:

De brieven van en aan het Hof uit 1617 en 1618 zijn te vinden in het R.A. te Arnhem Toegang 0124. Inv. nr. 1015, 1016 (Brieven van en aan Kwartier Veluwe)

– Brief van het Hof aan Lubbert die Heiden (21 maart 1609)

Placcaat hoe te handelen wanneer een beheerder van een vicarie, die onrechtmatig de inkomsten aan zich hield, kwam te overlijden (26 Oct. 1615) R.A.

bij "Testamentaire beschikking"

– Testament Lubbert die Heiden. Kerkelijk Archief Twello Inv. rood. A.1.

bij "Schout Van Mehen neemt maatregelen"

– Toewijzing door het Hof van de Antonievicarie aan Vonco van Mehe (7 mei 1617) K.A.
Protest van Nagge bij het Hof tegen deze toewijzing (13 mei 1617) R.A. inv. 1015

bij "Familie Die Heiden mengt zich in de strijd"

– Fragment van een brief van het Hof aan Van Mehen, die doet vermoeden, dat de familie Die Heiden en hij aansturen op een vergelijk (7 juli 1617) R.A. inv. 1015
– Vergelijk tussen de familie Die Heiden en de schout ten overstaan van het Hof (13 sept.) K.A.

Historische schets van boerderij en buitenplaats De Kaa in Terwolde

door mr. J.H. Hermsen

Inleiding

Het huis De Kaa in Terwolde is welbekend. Het is gelegen nabij de plaats waar de Nijbroekse Middendijk uitkomt op de Kadijk. Het huis ligt in een gebied, dat vanouds bekend heeft gestaan als De Hoeven. Het werd in de loop van deze eeuw bekend als woonplaats van de Terwoldse huisarts H.R. van der Molen, die ter plaatse later een thans nog bestaande flebologie-praktijk stichtte. Het huis De Kaa vormt een monumentale herinnering aan het bekende Deventer koekenbakkersgeslacht Bussink. Peter Jan Bussink stichtte het huis in 1859 en ontwikkelde de oorspronkelijke boerenplaats

tot buitengoed. In de navolgende bijdrage wordt de historie van De Kaa geschetst.

Vroegst bekende historie

De Kaa was oorspronkelijk een boerenplaats. De oudst bekende vermelding is te vinden in een rekening uit 1637 van het Kapittel van St. Lebuïnuskerk te Deventer. Uit deze rekening blijkt dat het Kapittel tiendheffer was van een goed onder Terwolde, genaamd "richter Heerdenguet in den Veertien hoeven, nu toebehoorend Schultus Willekes". Uit deze rekening kan

Buitenplaats De Kaa in 1935

Coll. O.K.V.

worden afgeleid dat de boerenplaats vóór 1637 in eigendom toebehoorde aan "richter Heerden". Vermoedelijk was dit Gerrit van Heerd, die in de eerste helft van de zeventiende eeuw richter was van het ambt Nijbroek. Blijkens de rekening heeft Gerrit van Heerd de boerenplaats vóór 1637 in eigendom overgedragen aan "schultus Willekes". Hiermee wordt bedoeld op Engel Willekes of op diens vader Willem Willekes. Beide waren schout ("schultus") van het ambt Olst. De boerderij ontleende haar naam aanvankelijk aan deze schout(en); in oorsprong heette de boerderij Scholt Willekes Hofstede of Scholt Willekesstee. Nog tot halverwege de vorige eeuw was dit de gebruikelijke naam van de boerderij, ofschoon die naam toen inmiddels was verbasterd tot Schotwilkeshofstee. De Schoutenfamilie Willekes uit Olst had ook elders in het ambt Voorst bezittingen. Zo behoorde een gedeelte van de Basselt onder Twello tussen 1600 en 1630 in eigendom toe aan de familie Willekes. Het gebied heette toen dan ook wel Willekes Basselt.

"Aen d'armen"

Blijkens het verpondingscohier behoorde de boerenplaats in 1648 toe aan "Engel Willekens, scholtis tot Olst". De boerderij werd gekend als Engel Willekens Hoffstede. De plaats besloeg een oppervlakte van 2,5 morgen en werd verpacht aan Jan Wubbels. Deze betaalde een pacht prijs van 25 goudguldens per jaar. Blijkens het cohier was de boerenplaats belast met een uitgang van 4 goudguldens "aen d'armen binnen Deventer". Wellicht werd hiermee bedoeld op een uitgang t.b.v. het St. Augustinusgilde te Deventer, dat zich bezighield met de armenzorg in de stad. Het Augustinusgilde was onder meer eigenaar van het nabij gelegen boerenerv Boerdam en de Wilpse boerenplaats de Vundelaar. De uitgang van 4 goudguldens kwam blijkens het belastingcohier "tot last des lantheeren": niet de pachter, maar de verpachter betaalde dus betreffende uitgang. Uit de op-

gave van het verpondingscohier blijkt niet dat de boerenplaats ook nog was belast met een tiende ten behoeve van het Kapittel van de Deventer St. Lebuïnuskerk. Wellicht was verzuimd van deze last opgave te doen.

Eigendomshistorie

De boerenplaats is waarschijnlijk reeds vóór 1700 uit handen van de familie Willekes geraakt. In ieder geval behoorde de boerenplaats in het begin van de zeventiende eeuw in eigendom toe aan de familie Dubben. Op 15 augustus 1733 verkochten Janna, Berendjen, Arend en Rika en Derkje Dubben samen met hun respectievelijke echtelieden "hun erve de Hoffstede, Scholtwillekens Hoffstede genaamd, vrij allodiaal goed, gelegen aan De Kaa en groot ca. 11 morgen". Uit deze verkoop blijkt dat de boerderij zich inmiddels van een bescheiden boerenplaats met een oppervlakte van ca. 2,5 morgen had ontwikkeld tot een middelgrote boerderij van ca. 11 morgen.

De boerderij werd voor f 2.000,- verkocht aan het echtpaar Gerrit ter Horst en Henrica Rempleaers.

De eerstvolgende vermelding van de boerderij dateert van 5 augustus 1769. Alstoen verklaarde een zekere Nicolaas Semeijn op 24 mei 1769 te hebben verkocht "zijn erve Scholt Willekes Hoffsteede genaamd, aan de Kaadijk gelegen, bestaande in huis, hoff, boomgaard, twiegwaerden, ackermael en telgenbossen, hooy en weyland en een kamp saayland, zijnde voor een gedeelte tiendvrij, kennelijk gelegen in den ambte Voorst, kerspel Terwolde". Vermoedelijk was Nicolaas Semeijn de rechtsopvolger van de in 1733 genoemde Gerrit ter Horst. Semeijn verkocht de boerderij voor een bedrag van f 4.700,- aan een koopman uit Deventer. Diens naam was Isaak ten Cate.

Ontwikkeling tot buitengoed

Waarschijnlijk is met de verkoop van de boerderij aan Isaak ten Cate de grondslag gelegd voor de latere ontwikkeling van de boerderij tot buitengoed. Het was een algemeen verschijnsel dat aan Deventer burgers in eigendom toebehorende boerenplaatsen door hun eigenaren periodiek werden gebruikt als weekend- of zomerverblijf. Ten behoeve van dit verblijf was in het boerenhuis – in zijn meest eenvoudige vorm – dan een vertrek afgezonderd, waar de Deventer landheer met de zijnen kon vertoeven. In diverse gevallen ontwikkelde deze eenvoudige landheerskamer zich na verloop van tijd bouwkundig tot een royalere verblijfsruimte. Soms doorliep deze bouwkundige ontwikkeling alle stadia en zag men aan het einde van de ontwikkeling ter plaatse een buitenhuis verrijzen.

Ook de boerenplaats Scholtwillekes Hoffstede heeft deze ontwikkeling doorgemaakt. Gelijk aangegeven is deze ontwikkeling waarschijnlijk begonnen na de verkoop in 1769 van de boerenplaats aan vermelde Deventer koopman Isaak ten Cate. In ieder geval blijkt uit een notariële akte dat de boerderij in 1848 was voorzien van een landheerskamer.

Blijkens een belastingregister bestond deze landheerskamer in 1749 nog niet. Wellicht is de kamer na de verkoop in 1769 ingericht t.b.v. Isaak ten Cate, maar zeker is dit niet. De kamer kan ook zijn ingericht t.b.v. de rechtsopvolgers van Isaak ten Cate.

Ten Cate en Bussemaker

Isaak ten Cate was gehuwd met Jenneke Hulshoff. Beide stierven vóór 1800. Hun erfgenamen lieten de boerderij op 27 juli 1799 openbaar verkopen. Scholt Willekes Hoffstede besloeg blijkens de omschrijving toen een oppervlakte van 11 morgen en bestond uit een huis, hof, berg, boomgaard, opgaande bomen, akkermaalshout, bouw- en weidegrond, bij en

aan de Nijbroeker Cadijk gelegen, zijnde voor een gedeelte tiendvrij, bezwaard met de gewone verponding van 16-18-2 gulden en de onraad van wegen, watering en Kraaigraaf als vanouds. Blijkens de veilingakte was de boerderij in 1799 nog steeds belast met een uitgang "aan het Groote Capittel" te Deventer van 4 gulden en 18 stuivers, jaarlijks op Martini (11 november) te voldoen. Deze zelfde uitgang werd – gelijk boven aangegeven – vermeld in de rekening van het Kapittel van 1637.

Ter genoemde veiling werd de boerderij gekocht door Hendrik Bussemaker, koopman te Deventer en gehuwd met Geertje Hulshoff. Beide waren erfgenamen van Isaak ten Cate en Jenneke Hulshoff en in die hoedanigheid reeds voor een vijftiende gedeelte respectievelijk voor een vijfde gedeelte eigenaar respectievelijk eigenaresse van de boerenplaats. Hendrik Bussemaker betaalde een koopprijs van f 5.050,--.

Herberg van Enter

Na de dood van Hendrik Bussemaker en Geertje Hulshoff vererfde de boerenplaats op Isaak Bussemaker Isaakzn. en diens echtgenote Martha Bussemaker. Titels van aankomst of ander eigendomsbewijzen op naam van Isaak Bussemaker bleven niet bewaard. Isaak Bussemaker en diens echtgenote waren woonachtig in Deventer. Ook Isaak Bussemaker was koopman.

Na de dood van Isaak Bussemaker en diens echtgenote werd de boerderij eigendom van hun erfgenamen. Deze erfgenamen Bussemaker verkochten de boerderij op 31 mei 1858 respectievelijk 14 juni 1858 bij voorlopige toewijzing respectievelijk uiterlijke toewijzing in het openbaar in de herberg van Willem Jan van Enter te Twello. In de betreffende verkoopakte werd de boerderij voor het eerst aangeduid als "het boerenerve Schotwilkeshofstee of De Kaa". De boerderij bestond toen uit een "ruim boerenhuis met landheerskamer, schuur en ver-

dere getimmerten, beste bouw- en weilanden en akkermaalsbossen”.

Het hele goed werd verkocht in 14 afzonderlijke percelen. Ter veiling werd het huisperceel van de boerenplaats, alsmede het tweede en het resterende gedeelte van het vijfde perceel gekocht door de Deventer kooplieden Berend Jan Bussink en Peter Jan Bussink. De koopsom bedroeg f 10.265,-. De overige percelen werden gesplitst verkocht aan diverse kopers.

Koekfabrikanten

Peter Jan Bussink is de stichter geweest van het buitengoed De Kaa en het thans nog in grote lijnen bestaande landhuis. De stichting had plaats in 1859. De eerste steen bleef tot op heden bewaard in het huidige huis en vermeldt – naast het stichtingsjaar – de initialen van de stichter, Peter Jan Bussink, gehuwd met Clasina Aleida Piekema. Peter Jan Bussink ontwikkelde de boerenplaats tot een typisch Deventer buitengoed, waarvan de gemeente Voorst er vele tientallen heeft gekend. Bij de

dood van Peter Jan Bussink in 1876 werd het goed voor het eerst aangeduid als ”het buitengoed De Kaa”. Het buitengoed bestond toen uit een herenhuis, stalling, tuin met vruchtbomen, weiland, aanleg met wandelbos en vijver. Behalve het nieuwgebouwde herenhuis was ook een nieuw boerenhuis gebouwd. Peter Jan Bussink maakte deel uit van het bekende Deventer koekenbakkersgeslacht Bussink. De Kaa vormt derhalve een herinnering aan dit vermaarde geslacht, dat overigens nog diverse andere goederen onder de gemeente Voorst in eigendom toebehoorde.

De erfgenamen van Peter Jan Bussink verkochten het buitengoed De Kaa in 1876, waarbij opnieuw een splitsing plaatshad. Bij de veiling werd de verkoop van het huisperceel, bestaande uit een herenhuis met bijbehorende grond, aangehouden.

Bronnen:

Recht. Arch. Veluwe; Not. Archief Twello: Rekeningen Kapittel St. Lebuïnus.

Een onbekende, bekende medicus te Voorst

door dr. H.Reynders

Dr. A.F.H. de l'Espinasse (Lespinasse), geboren 4 mei 1819 te Delft, studeerde af als medicus te Utrecht in 1841 en promoveerde aldaar in 1842 in de geneeskunde en in 1843 eveneens in de verloskunde.

Volgens de notulen van de gemeenteraad van Twello (Voorst) d.d. 19 augustus 1843 werd De Lespinasse te Voorst benoemd in de genees-, heel- en verloskunde.

Deze jonge medicus werd lid van de Geneeskundige Kring te Zutphen en zijn lidmaatschap aldaar zou de ”stoot” betekenen tot de oprichting van de Nederlandse Vereniging tot Bevor-

dering der Geneeskunst (de latere KNMG). In 1846, een tijd die gekenmerkt werd door veel onzekerheid ten aanzien van de toen actuele gezondheidswetten, deed hij in de Zutphense kring een voorstel om in Nederland te komen tot een betere organisatie van medici. Hem stond voor ogen het stichten van lokale kringen van artsen, welke alle te samen jaarlijks zouden bijeenkomen om van gedachten te wisselen over medische en maatschappelijke vraagstukken de artsen betreffende. Te Zutphen werd besloten om die gedachten vorm te geven en de artsen A.F.H. de Lespinasse, J.N. Ramaer (secretaris van de kring)

en H.W. van Rhijn vormden een commissie die met voorstellen tot realisatie zou komen. Hun voorstellen werden in de vergadering van 27 november 1846 aangenomen, waarna Ramaer zich inzette om een en ander landelijk gestalte te geven.

Van De Lespinasse werd daarna niet veel meer vernomen, vermoedelijk omdat hij in 1847 te Vaassen werd benoemd. Gezien de latere oprichting van de al genoemde N.M.G. in 1849, mogen we De Lespinasse ongetwijfeld zien als de initiatiefnemer van het tot stand komen van een Maatschappij die tot op de huidige dag de Nederlandse artsen verbindt.

Het zou interessant zijn om over deze man, die kennelijk een heldere kijk had op het nut van een organisatie van professionals, iets meer te vernemen uit de tijd dat hij die gedachten lanceerde, te weten zijn verblijf te Voorst van 1844 tot 1847.

Informaties te Voorst leverden echter niets op en de goede man bleek "zelfs" niet bekend bij de "Oudheidkundige Kring Voorst" en evenmin voor te komen in de archieven van de afdeling Bevolking. Dat prikkelde tot onderzoek ter plaatse, waarvan hier een kort verslag volgt.

De raadsverslagen uit de vorige eeuw werden nagelezen (met dank aan de heer J.A. de Ruijter), waarbij allereerst bleek dat deze medicus inderdaad te Voorst werd benoemd op 19 augustus 1843.

Die benoeming gaf echter aanleiding tot enige commotie, want hij werd aangesteld in de genees-, heel- en verloskunde, terwijl hij niet gepromoveerd was in de heelkunde, noch een specifiek examen in de heelkunde had afgelegd. De districts-commissaris der Veluwe maakte dan ook bezwaar tegen die benoeming d.d. 17 november 1843, welk bezwaar in de raadsvergadering van 12 december uitvoerig aan de orde kwam. In de vergadering werd gesteld dat er wellicht in de oproep tot sollicitatie sprake was geweest van een vacature in de drie genoemde disciplines, maar dat de Raad de vrij-

heid moest hebben om zich niet gebonden te achten aan die advertentie. Ondanks de bezwaren van hogherhand werd toen in de vergadering van 9 januari 1844 dr. De Lespinasse opnieuw benoemd, maar nu in de genees- en verloskunde te Voorst op een jaarwedde van f 100,--. Als speciale opmerking bij de aanstelling werd bedongen dat De Lespinasse zich in het kerspel Voorst diende te vestigen en dat hij de armen "voor niets zal bedienen". Tevens werd een bepaling opgenomen om "mede voor benoeming van een heelkundige voor Voorst te zorgen". De vraag werd gesteld of De Lespinasse genegen zou zijn om zelf een examen in de heelkunde af te leggen? Deze laatste vraag werd gesteld op 9 maart 1844.

Het verblijf te Voorst was slechts van korte duur, want in 1847 vertrok deze medicus alweer naar Vaassen. In die korte periode is misschien aanleiding geweest om spoedig te vertrekken, maar dat heeft zich tot dusverre aan de aandacht onttrokken. Wel is er in de raadsnotulen van 1 april 1846 sprake van waarnemen door de geneesheren J.A. van Hamel te Twello en J. de Kruyff te Terwolde. Kennelijk was er behoefte aan die waarneming.

De laatste maal dat er iets in de raadsnotulen voorkomt ten aanzien van De Lespinasse is in augustus 1847, want dan is er sprake van het benoemen van een opvolger. Vanuit Wilp wordt daarbij het verzoek gedaan om de nieuwe te benoemen functionaris in Wilp te laten wonen. Er wordt dan besloten de woonplaats (Voorst of Wilp) aan de opvolger zelf over te laten, omdat de gemeentelijke fondsen onvoldoende zijn om twee artsen te benoemen, behalve "dat denselve aldaar (Wilp) ook geen bestaan zoude kunnen vinden".

Wie bovenstaande leest zal constateren dat de jonge A.F.H. de Lespinasse (oorspronkelijk De l'Espinasse, nazaat van uit Frankrijk afkomstige emigranten), een heldere geest moet hebben gehad ten aanzien van maatschappe-

lijke ontwikkelingen in zijn vakgebied. Over zijn voorgeschiedenis en latere levensloop zou een uitvoerig exposé mogelijk zijn, maar dat zou hier te ver kunnen voeren.

Curieus is echter dat hij niet voorkomt in de archieven van de bevolking en dat zijn verblijf te Voorst nauwelijks indrukken heeft achtergelaten. In medische kring wordt hij echter gezien als "de vader" van de KNMG. Wie van de lezers kan meer over deze bekende, onbekende Voorster arts mededelen?

Oproep

Oproep

Twee inwoners van onze gemeente hebben het plan opgevat een tentoonstelling te organiseren van schilderijen, gemaakt door de Twellose kunstschilder Piet Coldewey (1877-1962).

In zijn jeugd verbleef Coldewey gedurende de zomer meestal op het "Jachtlust" in Twello (waar nu de sporthal staat). Het was het buitenverblijf van de Deventer fabrikantenfamilie.

Daarna heeft de kunstschilder een groot deel van zijn leven gewoond en gewerkt in het landhuis "De Parkeler".

Coldewey staat bekend om zijn stillevens met bloemen.

Na een oproep in het Voorster Nieuws en ook op de Culturele Markt op 2 oktober jl. in Twello hebben al veel mensen gemeld dat ze een of meer schilderijen van Piet Coldewey bezitten en het voor een expositie beschikbaar willen stellen.

Er kan al wel een tentoonstelling worden ingericht, maar wellicht zijn er onder de lezers van de Kroniek ook nog bezitters van schilderijen van Coldewey.

Daarom ook hier nog eens de oproep: heeft u een schilderij van Coldewey en wilt u het voor een expositie afstaan, belt u dan met de heer M. Ooms te Teuge (05763 - 1585), of de heer H. Wolke te Twello (05712 - 74928).

De expositie zal waarschijnlijk in het voorjaar van 1995 plaatsvinden. Over de datum en de plaats wordt nog nagedacht.

Opa's oorlogsverhaal naverteld door zijn kleinkind

In het kader van de herdenking van 50 jaar bevrijding in 1995 hebben (school)kinderen hun ideeën over de Tweede Wereldoorlog opgeschreven. Zij hoorden de verhalen van hun opa's.

De Oudheidkundige Kring Voorst gaat die boeiende opstellen bundelen in een boekje dat rondom de herdenking zal uitkomen.

Lezing op 15 december 1994

door L. Sevenster

Op 17 november hadden we een avond, speciaal gewijd aan de Tweede Wereldoorlog, georganiseerd in "Het Geveltje" in Voorst. Meer dan 200 mensen hebben de dia's van de Oudheidkundige Kring en de videofilm van de Canadese oorlogscorrespondenten gezien. De inleiding door de heer J. Elfrink op het

door hem uitgegeven boek "De inval, bezetting en bevrijding van Voorst en zijn omgeving", deel II, was zeer indrukwekkend. Onze voorzitter, mevrouw C.G. Bieze-van Eck, nam het eerste exemplaar in ontvangst. Er was die avond slechts één negatief punt en dat waren de mensen die, i.v.m. de brandvei-

5 augustus 1939, aangetreden Nederlandse militairen bij café Dorpszicht in Terwolde t.g.v. de geboorte van prinses Irene.

ligheid, niet meer werden toegelaten (en dat waren meer dan 100 personen) na 19.36 uur. Het bestuur van de Oudheidkundige Kring Voorst heeft besloten hetzelfde programma nogmaals te herhalen op **donderdag, 15 december 1994**.

- A. de oorlogsfoto's via dia's van de Oudheidkundige Kring Voorst;
- B. de Canadese video-oorlogsfilm van april 1945;

- C. de inleiding door de heer J. Elfrink en
- D. de verkoop van het boek à f 20,-.

Als u bij de ingang van "Het Geveltje", Rijksstraatweg 126 te Voorst meldt, dat u lid bent van de Oudheidkundige Kring Voorst, krijgt u gratis toegang.

Zaal open om 19.15 uur.

Schoapstal op de Beukelaer

Wat is meer toepasselijk in de kersttijd dan te vertellen over een schapstal? Een stal, waarin volgens de oude verhalen het Kind geboren werd, dat de wereld zou verlossen.

De dichter Tinus Ooms (Tinus van het Slyck) – die ons vaker verrast met zijn nostalgische blik op dingen waaraan wij zo gemakkelijk voorbijgaan – heeft een zeer oude schapstal ontdekt naast de historische boerderij 'De Beukelaer' aan de Rijksstraatweg in Teuge.

Hij vertelt ons in zijn taal hoe de stal er bij staat.

Noast 't puntdak van de boerderieë-burcht
de Beukelaer valt'e een betjen in het niet:
zo'n heugte he'j hoast nâns in dit gebied,
dat veur het greun tussen de steden zörgt.

Steil-schune lijnen geeft onder 't schilddak
op slee-balken de ruimte veur het heui;
de hilde veur wat kipkes in de reui;
een kudde schoapen bargt de boadem met gemak.

Meschien steet'e al meer as honderd joar.
De dunne dèken hef zo hier en doar een gat,
steun van betoniezzer en rieten mat',
maar 't karboleümmen is steeds op tied weer kloar.

Soms steet een deure dan wiedwagen lös:
een medelander zög een betjen frisse lucht,
ontheemd, zien land, zien vaders huus ontvlucht,
kump'e wat sleutelen tussen het Teugse grös.

De dikke eiken binten stoa wel stark,
maar 't monument is toe an een niej dek.
Alle veurbiegangers geniet van disse plek',
betaalt te weinig veur de boer zien zwoare wark.

Tinus van het Slyck

